

prav samo Nova ali Novaja Der. ul., torej v Novo Der. u. Končnica -aja bi bila upravičena samo v nom., sklanjatev pa se mora prilagoditi duhu slovenščine. — Str. 192 v Ligojskajki ulici: v Ligojski u. — Str. 302 za Birševiji Vjedomostij: nom. tega vodilnega lista carske Rusije se glasi Birševyja Vjedomosti, prav torej za B. V. — Str. 304 Protopovom: prav Protopopovim. — Str. 316 semstva: prav zemstva.

Na videz so to vse malenkosti; njih zbirka pa kaže, da so dosledne in ker so dosledne, jih moramo tem bolj označiti kot nedopustne. Da nemška transkripcija zmrcvari slovanske besede, je razumljivo, slovenska naj bi jih prenesla ali v slovensko ali pa v pravilno rusko. Zelo važno je v tej zvezi sloven. sklanjanje ruskih adjektivov posebno onih na naglašeni -ój in femin. -aja, ki delata prevajavcem od nekdanj toliko težav. Sloven. torej nom. Tolstój, ali slovenizirano Tolsti, gen. Tolstega, ne Tolstoja; nom. Gorohovaja ali slovenizirano Gorohova, gen. samo Gorohove, Tolste, Nove itd. Frst.

Vak völgy ölén igy zsolozsmázok. Pavel Ágoston versei. A Nemzedékek kiadása. Szombathely 1933. Str. 107.

Izpoved v eni izmed pesmi in omembe slovenskih imen izdajajo, da predstavlja pričujoča zbirka Avgusta Pavla »Tako pojem psalme v objemu slepe doline« prispevek Slovenca madžarski literaturi. Sledil je neizbežni notranji nujnosti, da je postal madžarski pesnik, in sicer »oblikovno in miselno v naj sodobnejši vrsti«.

V uvodni »Ne kráši besed!« izpoveduje pesnik svoje načelo: »v stihih, kadečih se od krvi, žolča in solz, suni iz sebe besedo, ki naj bo s krvjo pisana Pridiga na gori, utrujenim v hlasten napoj«. Zbirka je razdeljena v šestero ciklov, katerih prvi: »Dreveneče stoletje« obžarja etične in socialne krivice sodobnosti. Sovraštvo je vesoljni potop naših dni, po državnih mejnikih loči brate, in ko obiše pesnik sestro onkraj meje, tedaj njuni otroci že »rjovejo pravico« Madžarov in Slovanov... On sam se zateka iz močvirne sedanosti v sanje in spoznanja minulosti ter napoveduje »Prihod apostolov« po novih, še neurejenih potéh. Temu občestveno usmerjenemu ciklu sledijo izpovedi pesnikovih individualnih borb in spoznanj. »Vonj davnih trav« je posvečen spominu očeta in matere ter domači grudi: vsi drevijo mimo njega v smrtnem diru k čudežni Postaji, ki je sam ne bo nikoli dosegel, ker se ustavlja na travnikih in v sanjah. Vsi drugi lahkotno dvigajo šotore, on pa se težko poslavlja: »Jaz sem z globoko korenino zvezan z zemljo in sleherni obraz me do smrti spremlja.« Skupina »Bolest se klati z menoj« je najbolj čuvstveno elementarna ob ostalih, ki so močno miselno oblikovane. Udarcem življenja in »požrešnim kanibalom dolžnosti« si želi ubežati na drugo zvezdo, »kjer se mirneje ziblje tok vodá«. To skupino dopolnjujejo »Psalmi smrti«: slutnje in srečanja s posebljeno smrtjo »v objemu slepe doline«, ki mu je simbol vsakdanjosti. »Psalmi ljubezni« so nežni klici z osrednjo mislijo: »K tebi se dvigaj pesem, Žena, | ki veš stopati ob udarcih mojega srca!« Sklepní ciklus »Psalmi kruha« dopolnjuje in stopnjuje obtožbe prvega. Od vizije »novega, grozotnega kozmičnega Potopa« solz koprni preko klica: »stori nov čudež z našimi srci, | stori nov čudež s kruhom in vinom!« pri-

čakovanje »Vse Pomladi«: »prerojenje v kruhu, krvi, človečanstvu«. Kot primer teh spomenikov družabne neurejenosti naj sledi svobodni prevod pesmi »Kruh«: »Kruh! | Vsakdanji kruh! | Pregarjani, opevani kruh! | Mehki, beli, masleni kruh! | S solzami zamešeni črni kruh! | Iz neba roseča draga mana! | Zakaj ne pride | tvoj milostni dar, ki postaja kri in življenje, | k vsem lačnim, odprtim ustom? | In če si blagoslov: | čemu te kolne | toliko mučenih zemskih sužnjev? | O, strašni zakon: jesti moraš! | Droben — velik: jesti mora! | Vsak dan: jesti moraš! | In te grozne prisiljenosti | ne moreš zamenjati z ničimer. | Nohti se nam obrablajo v cenениh krušnih borbah | in najdelavnejše mišice, | najbolj rdeče krvne kaplje, | najbolj polne želje | zapravljamo v zatohlih krušnih rudnikih. | Vsak blagoslov pohlastá požrešni trebuh, | srce dobi še komaj kaj od njega, | srce je le sirotna pepelčica. | — Ogromno, vrveče gnezdo je ta svet. | In na robu gnezda milijon | izsušenih, upadlih oči. | In koliko krešočih se, ostrih, pokajočih čekanov | v temnih, zlobnih votlinah ust! | Nebrzdano, z zamolklim hrupom strmijo | v drobne črve, ki jim jih molí | gnezdo znašajoča Skrb - Ljubezen | in za vsako odpadlo drobtino | se grizejo v zlobnem tekmovanju. | — Toda nekje — pravijo — stojijo | veliki, nedotaknjeni skladi kruha, | da bi dobro vohajoči, | bistri pastirji čred | v tisto stran zavračali | po nerodovitni ledini | mučečo se človeško čredo. | Toda joj, neka neusmiljena, | vražarska kletev leži | na tja vodečih poteh! | In pastirji in opotekajoča se človeška čreda | ne najdejo k čakajočim, silnim krušnim kupom. | — Gospod! Tvoja pot je ljubezen! | Zavrni svoje ljudstvo | z močvirnih, brezkrušnih poti! | In pokaži nam skrivajočo se in pogrezajočo se stezo. | Pokaži znova svoj blesteči obraz | in na kraju svoje poti kruh, | zakaj grudimo se pod postavo | in še danes ne prihaja k slehernemu tvojemu otroku | košček kruha! | — — — Ložesna časa je znova nosna! | Prišel je čas novih svetovnih čudežev! | Treba nam je novih ženitnih v Kani | in novega, bolj nasitnega in bolj blagoslovljenega kruha!«

Pavlova pretežno miselna poezija je odeta v mojstrski besedni sijaj pripodob in metafor. Če se bliža kdaj mnogobesednosti, tedaj to ni iskano, marveč izliv bogate duše, ki v svojem zanosu neovirano ustvarja nov izraz svojemu gledanju in doživetju. Zato se mu je uresničil klic po novi pesmi, ki naj se razraste v »rušeči orkan«. Znameniti madžarski kritiki (Ijjas, Kállay, Móra) so mu priznali silo resničnega pesnika; pojila pa ga je — naša zemlja.

Vilko Novak

ZAPISKI

Ivan Meštrović

Ob petdesetletnici.

Dne 15. avgusta je praznoval svojo petdesetletnico eden najpomembnejših umov sodobnega Jugoslovanstva kipar Ivan Meštrović. Rojen je bil l. 1883 v Vrpolju v Slavoniji, kjer so se njegovi starši takrat slučajno nahajali, svojo mladost pa je preživel v Otavicalah pri Drnišu v severni Dalmaciji v eni po veličastni resnobi najučinkovitejših pokrajin Dalmacije. Ta ne-